

MANDL A BĚLIDLO č. p. 137 V ŘETOVÉ

<https://www.facebook.com/muzeumuo/posts/3199398423475565>

Patrová zděná stavba zaujme na první pohled jak svou polohou, tak KLASICISTNÍM původem. Prozrazuje jej hmota s VALBOVOU STŘECHOU a mělkým rizalitem ve střední části hlavního průčelí ukončeným nízkým trojúhelníkovým štítem, jehož TYMPANON zdobí štukový ornament Božího oka. Architektonickou podobu dotváří půlkruhový světlík nad dveřmi, půlkruhově zaklenuté šambrány nad okny a RUSTIKA v přízemí.

Objekt související s tradiční textilní výrobou skrývá v patře trojdílné domové jádro s dýmníkovou kuchyní. V přízemí se dochovala valeně klenutá místnost se zazděným dýmníkovým komínem, ve které se nacházely kotle a kádě ZÁHŘIVKY. Patro objektu mělo od počátku roubené stěny, ale v letech 1993 až 1995 kvůli špatnému stavebně-technickému došlo k jejich nahrazení zdívkou.

K budově mandlu a bělidla přiléhala na jihozápadní straně lednice s vodním kolem k pohonu mandlu. Vodu k ní přiváděl více než 200 m dlouhý náhon z dvou „kaskádovitě“ posazených rybníků.

V objektu se nacházel MANDL a později také "chemický" provoz BĚLIDLA (k jeho ohlášení došlo v roce 1848).

Stavba představuje objekt lidového stavitelství s výrazným vlivem slohových prvků, ale zároveň i pozoruhodný typ technické památky, jedné z posledních, které dokládají tradiční textilní výrobu (na principu tzv. TRAVNÍHO BĚLENÍ) na Orlickouústecku před její industrializací.

- KLASICISTNÍ – stavby a umělecká díla (včetně umělecko-řemeslných) pocházející ve venkovském prostředí z doby přibližně od r. 1800 do 50. let 19. století, typická je pro ně oproti výrazné barokní zdobnosti naopak strohost
- VALBOVÁ STŘECHA – všechny její čtyři střešní plochy jsou sklopené pod úhlem obvykle alespoň 45°
- TYMPANON – architektonický prvek trojúhelníkového, popř. půlkruhového tvaru obvykle s plasticky zdobenou plochou, rámování (či lemování) tympanonu se nazývá fronton
- RUSTIKA – způsob výzdoby omítkové plochy vytvořením svislých a vodorovných drážek, které tím rustikálně(!) naznačují zděnou skladbu z bloků
- ZÁHŘIVKA – též zápařka nebo kotlina = běličská dílna, kde se provádí bělení pomocí tzv. běličského louhu (viz heslo travní bělení)

- MANDL – zde mechanický (téměř celodřevěný) stroj na principu válečků pohybujících se po rovném stole, na válečcích leží tzv. vál - dřevěná skříň - naplněný kameny a dosahující hmotnosti i 4 až 5 tun
- BĚLIDLO – celý areál sloužící k bělení, tvoří jej jak louky, na nichž se bělené plátno napne pomocí kolíků, tak i vlastní běličská dílna (viz záhřivka)
- TRAVNÍ BĚLENÍ – tradiční způsob bělení lněného, popř. konopného plátna, základem je opakované působení chemické směsi zvané běličský louh, vytvořené vyvařením dřevného popela ve vodě, hlavní složku tvoří uhličitán draselný (až 60 %), vedlejší pak hydroxid draselný (pouhých několik %), další roli hraje bělení slunečními paprsky za současného kropení plátna, tato fáze bělení mu dala název, jelikož se odehrávala na louce s posekanou trávou

DALŠÍ ZDE: <https://www.pamatkovykatalog.cz/mandl-a-belidlo-14044835>

